

ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА МЕТОДОЛОГІЯ ОСВІТИ

УДК 378.1

DOI <https://doi.org/10.12958/1817-3764-2025-4-127-133>

Павлюк Олена Михайлівна,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри педагогіки

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,

м. Полтава, Україна.

ep290477@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-1779-0232>

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ГАЛУЗІ ЗНАНЬ А4 «СЕРЕДНЯ ОСВІТА (ЗА ПРЕДМЕТНИМИ СПЕЦІАЛЬНОСТЯМИ)»: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА ВИКЛИКИ

Сучасна система вищої освіти України перебуває в умовах глибоких трансформацій, які зумовлені зовнішніми викликами та внутрішніми потребами реформування. У контексті переходу до компетентнісної моделі підготовки фахівців особливої актуальності набуває проблема організації та ефективної самостійної роботи здобувачів вищої освіти. Самостійна робота розглядається як складник освітнього процесу й ключовий фактор формування здатності до самоосвіти, критичного мислення, мобільності, відповідальності та професійної автономності.

Особливе значення самостійна робота має в контексті професійної підготовки майбутніх учителів, які обирають спеціальності в галузі знань А4 «Середня освіта (за предметними спеціальностями)». Підготовка вчителя вимагає здобуття знань у предметній галузі та формування готовності до постійного професійного розвитку, гнучкого реагування на зміни в освітньому середовищі, здатності самостійно проектувати, організовувати та оцінювати освітні процеси. У цьому контексті самостійна навчальна діяльність здобувачів вищої освіти педагогічних спеціальностей є інструментом самоформування майбутнього вчителя, розвитку його дослідницької, методологічної та рефлексивної культури.

Постановка проблеми. Науковий аналіз місця, ролі, особливостей та умов ефективної організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти спеціальностей А4 «Середня освіта (за предметними спеціальностями)» є важливим завданням педагогічної науки, адже від цього безпосередньо залежить якість підготовки конкурентоспроможного, відповідального й професійно вдосконаленого вчителя Нової української школи.

Зазначене питання порушували такі науковці: А. Бугра, О. Коновал (методика самостійної роботи здобувачів вищої освіти) (Бугра & Коновал, 2014); Т. Коваль, Т. Приліпко (самостійна робота як важливий засіб модернізації змісту вищої освіти) (Коваль & Приліпко, 2024); М. Швед (загальні питання самостійної роботи здобувачів вищої освіти) (Швед, 2013) та ін. Водночас є необхідність в актуалізації питання організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти галузі знань А4 «Середня освіта (за предметними спеціальностями)».

Мета статті – визначити особливості організації самостійної роботи здобувачів закладів вищої освіти галузі знань А4 «Середня освіта (за предметними спеціальностями)».

Виклад основного матеріалу. У сучасному освітньому просторі одним із ключових компонентів якісної професійної підготовки

майбутніх учителів є самостійна робота здобувачів закладів вищої освіти. Вона є важливим елементом та інструментом формування здатності до самостійного навчання, наукової рефлексії та інтелектуальної самостійності.

Самостійна робота здобувачів закладів вищої освіти – це індивідуальна або колективна пізнавальна діяльність, що виконується за завданням викладача, але без його безпосередньої участі. Вона спрямована на розвиток критичного мислення, самостійності, здатності до аналізу, узагальнення знань, творчого підходу до вирішення завдань освітнього процесу (Гончаренко, 1997, с. 297).

«Самостійна робота студента в умовах університетської освіти розглядається як форма організації освітнього процесу, що передбачає взаємопов'язану діяльність здобувача вищої освіти й науково-педагогічного працівника для реалізації мети освітньо-професійної програми підготовки майбутнього фахівця. Організація самостійної роботи здобувачів закладів вищої освіти – це сукупність організаційних (тема, обсяг годин), дидактичних (методів, прийомів, засобів навчання) складників з метою опанування компетентностей у процесі самостійної діяльності здобувача вищої освіти» (Стеблюк, 2024, с. 52). Таку змістовну трактовку ключовому поняттю наукової розвідки у своєму дослідженні пропонує вчена С. Стеблюк.

Розглянемо специфіку організації самостійної роботи здобувачів закладів вищої освіти за напрямом А4 «Середня освіта (за предметними спеціальностями)». У роботі будемо спиратися на чинні законодавчі документи України, а також на вітчизняні педагогічні дослідження у сфері самостійної роботи та самоосвіти.

Організація самостійної роботи здобувачів закладів вищої освіти, зокрема майбутніх учителів, повинна базуватися на чітко визначеній законодавчій базі, яка встановлює загальні освітні орієнтири і враховує специфіку їх професійної підготовки. У Законі України «Про освіту» наголошується на розвитку ключових компетентностей, серед яких самостійність є базовим компонентом, що передбачає активну участь здобувачів освіти в самостійній,

дослідницькій та рефлексивній діяльності (Закон України «Про освіту», 2017).

Згідно із Законом України «Про вищу освіту», одним із ключових завдань закладів вищої освіти є формування здатності до самостійного здобуття знань, аналітичного мислення, а також умінь самостійно вирішувати професійні питання. Освітній процес має забезпечити формування навичок самостійної освітньої діяльності (Закон України «Про вищу освіту», 2014).

Відповідно до професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», однією з професійних компетентностей учителя є здатність до саморозвитку, критичного аналізу власної діяльності, а також умінь стимулювати ці ж процеси в здобувачів освіти. Самостійна робота на етапі підготовки майбутнього вчителя є дидактичним засобом та професійною вимогою, яку необхідно цілеспрямовано формувати в процесі навчання в закладі вищої освіти (Професійний стандарт, 2024).

В Указі Президента України «Про Національну молодіжну стратегію до 2030 року» зазначено, що система освіти повинна формувати молодь з високим рівнем ініціативності, самостійності в ухваленні рішень та здатності до безперервного навчання. Таке тлумачення безпосередньо корелює з місією сучасної педагогічної освіти, яка повинна підготувати педагогів-лідерів, відкритих до змін та здатних до саморефлексії (Про Національну молодіжну стратегію до 2030 року, 2021).

Ключову роль у формуванні нового підходу до організації освітнього процесу в Україні відіграє Концепція «Нова українська школа», яка визначає компетентнісний підхід. Від учителів очікується здатність проектувати освітній процес, заснований на самостійному здобутті знань, організації роботи учнів з інформацією та розвитку критичного мислення. Здобувачі педагогічної освіти повинні пройти аналогічний досвід самостійного навчання в процесі своєї фахової підготовки (Нова українська школа, 2016).

Так, аналіз нормативної бази підтверджує, що самостійна робота є важливим елементом

освітнього процесу, професійною компетентністю та частиною освітньої філософії сучасного вчителя.

З огляду на актуальність проблеми та необхідність удосконалення підготовки майбутніх учителів у контексті компетентнісного підходу, необхідно провести уточнювальний аналіз особливостей організації самостійної роботи здобувачів закладів вищої освіти. Тому розглянемо основні аспекти, що визначають ефективність такої роботи в умовах сучасного освітнього середовища.

Погоджуємося з міркуваннями О. Зеленської, яка в науковому дослідженні відзначає, що самостійна робота здобувачів вищої освіти – це важливий складник організації освітнього процесу в закладах вищої освіти. З проведеного аналізу праць щодо проблеми самостійної роботи вчена дійшла висновку, що вони відображають реальний стан процесу навчання в різні періоди становлення й розвитку середньої і вищої освіти в Україні, але завжди проблема самостійної роботи, зокрема, здобувачів вищої освіти була актуальною. Якщо науковці наприкінці ХХ та на початку ХХІ століття досліджували суть, роль самостійної роботи, її організацію, види, методи, форми, що відповідало потребам освіти цього часу, умовам традиційного навчання, то з розвитком інформаційно-комунікативних технологій, створення глобального інформаційного простору, з реформуванням системи вищої освіти, з викликами, що постали перед нашою державою за останні роки акцент змістився на необхідність розробки педагогічних умов, технології організації, інтенсифікації та визначення підходів до реалізації самостійної діяльності здобувачів вищої освіти, умов використання інтерактивних методів, форм і засобів навчання, запровадження інформаційних і комунікативних технологій. Поділяємо наукові напрацювання О. Зеленської стосовно того, що не можна погодитися з думкою деяких науковців, що методичні рекомендації організації самостійної роботи, які були розроблені в умовах традиційного навчання, не можна використати в наш час. Вони містять ґрунтовні, логічні, осмислені положення про

різні аспекти самостійної роботи, які є основою для подальшого дослідження цієї проблеми, а навчальні матеріали цілком придатні для їх подальшого використання в сучасному освітньому процесі (Зеленська, 2022, с. 182).

У процесі дослідження організації самостійної роботи здобувачів закладів вищої освіти дослідницею С. Стеблюк сформульовано педагогічні умови й показано їх реалізацію в аудиторній та позааудиторній роботі. Ученою виокремлено педагогічні умови, що відповідають сучасній освітній парадигмі:

1) забезпечення компетентнісного підходу у визначенні змісту завдань самостійної роботи здобувачів закладів вищої освіти;

2) технологізація освітнього процесу;

3) індивідуалізація самостійної роботи здобувачів вищої освіти (Стеблюк, 2024, с. 55).

Розділяємо думку дослідниці Л. Морозової, яка наголошує, що ефективність системи самостійних робіт здобувачів освіти досягається завдяки активності того, хто навчається, а викладач виконує когнітивну, консультаційну й координаційну функції. Учена переконана, що для забезпечення ефективності системи самостійних робіт як засобу дидактичної інтенсифікації навчальної діяльності необхідно створити й реалізувати такі умови:

– забезпечити правильне поєднання аудиторної та позааудиторної самостійних робіт здобувачів закладів вищої освіти;

– організувати методичне забезпечення всіх видів самостійних робіт здобувачів закладів вищої освіти;

– надати здобувачам закладів вищої освіти необхідні методичні матеріали з метою перетворення процесу самостійної роботи на процес творчий;

– здійснити контроль за організацією і перебігом самостійної роботи та заходами, що заохочують здобувачів закладів вищої освіти за результатами її якісного виконання (Морозова, 2024, с. 160).

Отже, науковці підходять до питання самостійної роботи комплексно, розглядаючи її як цілісну педагогічну систему, що вимагає науково обґрунтованих умов та організаційних підходів. Сформульовані дослідниками

педагогічні умови охоплюють як змістовні, так і процесуальні аспекти організації самостійної роботи здобувачів закладів вищої освіти, зосереджуючись на розвитку особистісного потенціалу здобувачів закладів вищої освіти.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти є важливим складником освітнього процесу. З огляду на це, важливим є висновок Л. Червінської щодо доцільності урізноманітнювати види самостійної роботи та види самоконтролю здобувачів закладів вищої освіти (Червінська, 2023, с. 227).

У контексті наукового пошуку надзвичайно актуальним є питання ефективності самостійної роботи здобувачів закладів вищої освіти, до якого науковці зверталися неодноразово. Так, дослідниці Н. Головка та О. Кузнєцова переконані, що організація самостійної роботи вимагає створення цілісного освітнього середовища, що поєднує цифрові технології, педагогічну підтримку та системний підхід до контролю. Індивідуалізація самостійної роботи дає змогу враховувати освітні потреби та когнітивні стилі здобувачів, що підвищує мотивацію до навчання і сприяє формуванню педагогічної рефлексії – ключового компонента професійної компетентності вчителя. Навчання у співпраці є основою самостійної роботи, яке активізує здобувачів вищої освіти, розвиває їх здатність працювати в команді, критично мислити та самостійно здобувати знання. Ефективна організація самостійної роботи є стратегічною умовою формування конкурентоспроможного вчителя нового покоління (Головка & Кузнєцова, 2022, с. 7).

Так, у результаті проведеного дослідження уточнено, що самостійна робота здобувачів вищої освіти потребує науково обґрунтованих організаційних, методичних і технологічних підходів. Вона має бути спрямована на засвоєння змісту освітніх компонентів і на розвиток особистісних та професійних компетентностей майбутнього вчителя. Нормативно-правове забезпечення освітньої діяльності чітко визначає самостійність, рефлексивність, здатність до самоосвіти та саморозвитку як ключових компетентностей сучасного педагога, що вимагає від закладів вищої освіти модернізації

підходів до організації самостійної роботи здобувачів закладів вищої освіти.

Педагогічні умови ефективної організації самостійної роботи повинні містити: реалізацію компетентнісного підходу в змісті завдань; технологізацію освітнього процесу; індивідуалізацію навчальної діяльності; методичне забезпечення; ефективний контроль та мотиваційне підкріплення результатів самостійної роботи здобувачів закладів вищої освіти та ін. Інтеграція цифрових технологій в організацію самостійної роботи розширює можливості її індивідуалізації, активізує пізнавальну діяльність здобувачів закладів вищої освіти, сприяє формуванню інформаційної компетентності та педагогічної рефлексії, що особливо актуально в умовах змішаного та дистанційного навчання. Роль викладача в процесі організації самостійної роботи здобувачів закладів вищої освіти трансформується з контролювальної на координувальну та консультувальну, і вимагає від викладачів опанування сучасних методів наставництва, фасилітації та цифрової підтримки.

Ефективна самостійна робота здобувачів закладів вищої освіти сприяє формуванню конкурентоспроможних викладачів нового покоління, здатних до інноваційної педагогічної діяльності, самостійного проектування освітніх процесів та професійної рефлексії і є стратегічним завданням сучасної педагогічної освіти.

Висновки. Науковий аналіз теоретичних основ, нормативних документів та джерел щодо проблеми вивчення показав, що самостійна робота здобувачів закладів вищої освіти є невід’ємним складником освітнього процесу, особливо в контексті компетентнісного підходу до підготовки майбутніх учителів у галузі знань А4 «Середня освіта (за предметними спеціальностями)». Її ефективна організація є передумовою формування професійної компетентності, рефлексивної культури, критичного мислення та готовності до безперервного професійного розвитку.

У перспективах планується здійснити науковий пошук щодо впливу цифрових технологій на ефективність самостійної роботи здобувачів закладів вищої освіти.

Література

1. Бугра А. В., Коновал О. А. Методика самостійної роботи студентів : навч.-метод. посібн. Кривий Ріг : КПІ ДВНЗ «КНУ», 2014. 124 с. DOI: <https://doi.org/10.31812/123456789/3481>
2. Коваль Т., Приліпко Т. Самостійна робота як важливий засіб модернізації змісту вищої освіти. *Сучасна освіта України: проблеми, досвід, перспективи : монографія* / за заг. ред. В. В. Іванишин. Рига, Латвія : Baltija Publishing, 2024. С. 312–321. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-422-1-31>
3. Швед М. Самостійна робота студентів : навч.-метод. посібн. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2013. 205 с.
4. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376 с.
5. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
6. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556%2018#Text>
7. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 р. № 1225). URL: <https://mon.gov.ua/npa/prozatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity>
8. Про Національну молодіжну стратегію до 2030 року : Указ Президента України від 12.03.2021 р. № 94/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/94/2021#Text>
9. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. Київ : МОН України, 2016. 40 с. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainskashkola-compressed.pdf>
10. Зеленська О. П. Самостійна робота здобувачів вищої освіти як важлива складова організації навчального процесу в закладах вищої освіти. *Вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2022. № 2. С. 173–186. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-13\(18\)-173-186](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-13(18)-173-186)
11. Стеблюк С. В. Педагогічні умови організації самостійної роботи студентів в умовах університетської освіти. *Педагогічна інноватика: сучасність та перспективи*. 2024. № 4. С. 51–55. DOI: <https://doi.org/10.32782/ped-uzhnu/2024-4-8>
12. Морозова Л. І. Організація самостійної роботи студентів у закладах вищої освіти України. *Український педагогічний журнал*. 2024. № 4. С. 152–162. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2024-4-152-162>
13. Червінська Л. М. Організація самостійної роботи здобувачів вищої освіти в процесі навчання фаховій англійській мові в економічному ВНЗ. *Стратегії міжкультурної комунікації в мовній освіті сучасних університетів : зб. матеріалів ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 27 квіт. 2023 р.)* / М-во освіти і науки України, Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана ; [редкол.: М. М. Гавриш (голова) та ін.]. Електрон. текст. дані. Київ : КНЕУ, 2023. С. 224–228. URL: <https://ir.kneu.edu.ua:443/handle/2010/40845>
14. Головка Н. М., Кузнецова О. В. Підвищення ефективності самостійної роботи здобувачів вищої освіти за умови дистанційної форми навчання. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Педагогіка»*. 2022. № 1(17). С. 5–8. DOI: <https://doi.org/10.17721/2415-3699.2023.17.01>

References

1. Buhra, A. V., & Konoval, O. A. (2014). *Metodyka samostiinoi roboty studentiv* [Methodology of students' independent work]. Kryvyi Rih: KPI DVNZ «KNU». DOI: <https://doi.org/10.31812/123456789/3481> [in Ukrainian].
2. Koval, T., & Prylipko, T. (2024). *Samostiina robota yak vazhlyvyi zasib modernizatsii zmistu vyshchoi osvity* [Independent work as an important tool for modernizing the content of higher education]. In: V. V. Ivanyshyn (Ed.), *Suchasna osvita Ukrainy: problemy, dosvid, perspektyvy – Modern education of Ukraine: problems, experience, prospects*. (pp. 312–321). Ryha: Baltija Publishing. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-422-1-31> [in Ukrainian].
3. Shved, M. (2013). *Samostiina robota studentiv* [Independent work of students]. Lviv: LNU imeni Ivana Franka [in Ukrainian].
4. Honcharenko, S. (1997). *Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk* [Ukrainian Pedagogical Dictionary]. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].
5. *Zakon Ukrainy «Pro osvitu» vid 05.09.2017 r. № 2145-VIII* [Law of Ukraine “On Education” dated 05.09.2017 No. 2145-VIII]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian].

6. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII [Law of Ukraine “On Higher Education” dated 01.07.2014 No. 1556-VII]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> [in Ukrainian].

7. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 р. № 1225) [Professional Standard “Teacher at a secondary education institution” (approved by Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 29.08.2024 No. 1225)]. Retrieved from <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zagalnoi-serednoi-osvity> [in Ukrainian].

8. Указ Президента України «Про Національну молодіжну стратегію до 2030 року» від 12.03.2021 № 94/2021 [Decree of the President of Ukraine “On the National Youth Strategy to 2030” as of 12.03.2021 No. 94/2021]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/94/2021#Text> [in Ukrainian].

9. Nova ukraïnska shkola. Kontseptualni zasady reformuvannia serednoi shkoly [New Ukrainian School. Conceptual principles of secondary school reform]. (2016). Kyiv: MON Ukrainy. Retrieved from <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukraïnska-shkola-compressed.pdf> [in Ukrainian].

10. Zelenska, O. P. (2022). Samostiina robota zdobuvachiv vyshchoi osvity yak vazhlyva skladova orhanizatsii navchalnoho protsesu u zakladakh vyshchoi osvity [Independent work of higher education students as an important component of the educational process organization in higher education institutions]. *Visnyk Lvivskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav – Bulletin of the Lviv State University of Internal Affairs*, (2), 173–186. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-13\(18\)-173-186](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-13(18)-173-186) [in Ukrainian].

11. Stebliuk, S. V. (2024). Pedagogichni umovy orhanizatsii samostiinoi roboty studentiv v umovakh universytetskoï osvity [Pedagogical conditions for organizing independent student work in university education]. *Pedahohichna innovatyka: suchasnist ta perspektyvy – Pedagogical Innovations: Modernity and Prospects*, (4), 51–55. DOI: <https://doi.org/10.32782/ped-uzhnu/2024-4-8> [in Ukrainian].

12. Morozova, L. I. (2024). Orhanizatsiia samostiinoi roboty studentiv u zakladakh vyshchoi osvity Ukrainy [Organization of independent work of students in higher education institutions of Ukraine]. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal – Ukrainian Pedagogical Journal*, (4), 152–162. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2024-4-152-162> [in Ukrainian].

13. Chervinska, L. M. (2023). Orhanizatsiia samostiinoi roboty zdobuvachiv vyshchoi osvity v protsesi navchannia fakhovii anhliiskii movi v ekonomichnomu VNZ [Organization of students’ independent work in learning professional English in an economic HEI]. In: *Strategii mizhkulturnoi komunikatsii v movnii osviti suchasnykh universytetiv – Strategies of Intercultural Communication in Language Education of Modern Universities*. (pp. 224–228). Kyiv: KNEU. Retrieved from <https://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/40845> [in Ukrainian].

14. Holovko, N. M., & Kuznetsova, O. V. (2022). Pidvyshchennia efektyvnosti samostiinoi roboty zdobuvachiv vyshchoi osvity za umovy dystantsiinoi formy navchannia [Increasing the effectiveness of students’ independent work under distance learning conditions]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Serii «Pedahohika» – Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Series: Pedagogy*, 1(17), 5–8. DOI: <https://doi.org/10.17721/2415-3699.2023.17.01> [in Ukrainian].

Павлюк О. М. Організація самостійної роботи здобувачів закладів вищої освіти галузі знань А4 «Середня освіта (за предметними спеціальностями)»: сучасні підходи та виклики

У статті в результаті проведеного дослідження уточнено, що самостійна робота здобувачів вищої освіти потребує науково обґрунтованих організаційних, методичних і технологічних підходів. Нормативно-правове забезпечення освітньої діяльності чітко визначає самостійність, рефлексивність, здатність до самоосвіти та саморозвитку як ключові компетентності сучасного педагога. Педагогічні умови ефективної організації самостійної роботи повинні містити: реалізацію компетентнісного підходу в змісті завдань; технологізацію освітнього процесу; індивідуалізацію навчальної діяльності; методичне забезпечення; ефективний контроль та мотиваційне підкріплення результатів самостійної роботи здобувачів закладів вищої освіти та ін. Інтеграція цифрових технологій в організацію самостійної роботи розширює можливості її індивідуалізації, активізує пізнавальну діяльність здобувачів закладів вищої освіти, сприяє формуванню інформаційної компетентності та педагогічної рефлексії. Роль викладача в процесі організації самостійної роботи здобувачів закладів вищої освіти трансформується з контролювальної на координувальну та консультувальну і вимагає від викладачів опанування сучасних методів наставництва, фасилітації та цифрової підтримки. Ефективна самостійна робота здобувачів закладів вищої освіти сприяє формуванню конкурентоспроможного нового покоління викладачів, здатних до інноваційної педагогічної діяльності, самостійного проектування освітніх процесів та професійної рефлексії. Науковий аналіз теоретичних основ, нормативних документів і джерел щодо проблеми вивчення показав, що самостійна робота здобувачів закладів вищої освіти є невід’ємним

складником освітнього процесу, особливо в контексті компетентнісного підходу до підготовки майбутніх учителів у галузі знань А4 «Середня освіта (за предметними спеціальностями)». Її ефективна організація є передумовою формування професійної компетентності, рефлексивної культури, критичного мислення та готовності до безперервного професійного розвитку.

Ключові слова: освіта, самостійна робота, здобувачі вищої освіти, освітній процес, особливості.

Pavliuk O. M. Organization of independent work of applicants to higher education institutions in the field of knowledge A4 “Secondary education (by subject specialization)” : modern approaches and challenges

The article clarifies as a result of the research that independent work of higher education students requires scientifically based organizational, methodological and technological approaches. The regulatory and legal support of educational activities clearly defines independence, reflexivity, the ability to self-education and self-development as key competencies of a modern teacher. Pedagogical conditions for effective organization of independent work should include: implementation of a competency-based approach in the content of tasks; technologization of the educational process; individualization of educational activities; methodological support; effective control and motivational reinforcement of the results of independent work of higher education students, etc. The integration of digital technologies into the organization of independent work expands the possibilities of its individualization, activates the cognitive activity of higher education students, contributes to the formation of information competence and pedagogical reflection. The role of the teacher in the process of organizing the independent work of higher education students is transformed from a controlling one to a coordinating and consulting one, and requires teachers to master modern methods of mentoring, facilitation and digital support. Effective independent work of higher education students contributes to the formation of a competitive new generation of teachers capable of innovative pedagogical activity, independent design of educational processes and professional reflection. A scientific analysis of the theoretical foundations, regulatory documents and sources on the problem of study showed that the independent work of higher education students is an integral part of the educational process, especially in the context of a competency-based approach to the training of future teachers in the field of knowledge A4 “Secondary education (by subject specialties)”. Its effective organization is a prerequisite for the formation of professional competence, reflective culture, critical thinking and readiness for continuous professional development.

Key words: education, independent work, higher education students, educational process, features.

Стаття надійшла до редакції 17.10.2025 р.

Прийнято до друку 21.11.2025 р.

Опубліковано 19.12.2025 р.

Creative Commons Attribution 4.0
International (CC BY 4.0)

